

20.7.2022

Liikenne- ja viestintäministeriö

Valtiovarainministeriön lausunto hallituksen esityksestä sähköisen viestinnän palveluista annetun lain, henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annetun lain ja henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annetun lain muuttamisesta

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt valtiovarainministeriöltä lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi sähköisen viestinnän palveluista annetun lain, henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annetun lain ja henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annetun lain muuttamisesta. Esityksen tavoitteena on sujuvoittaa viranomaisten välistä tiedonvaihtoa yhteiskunnan kriittisten toimintojen kannalta merkittävissä tietoturvaloukkaustilanteissa ja niiden uhkissa. Ehdotuksessa Puolustusvoimien ja poliisin Liikenne- ja viestintävirastolle antamaa virka-apua ehdotetaan laajennettavaksi koskemaan vakavia tietoturvaloukkauksia ja -uhkia. Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi viestinnän välittäjän oikeudesta oma-aloitteisesti luovuttaa tietoja viesteistä ja välitystiedoista tietoturvaloukkausten selvittämiseksi tai ennaltaehkäisemiseksi Liikenne- ja viestintävirastolle.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.2.2023.

Valtiovarainministeriö lausuu seuraavaa.

Yleistä esityksen tavoitteista

Kyberturvallisuuteen ja tietoturvaloukkausten ja -uhkien selvittämiseen ja tilannekuvan muodostamiseen liittyvät viranomaisvastuut on Suomessa hajautettu eri viranomaisten kesken. Esityksen perusteluissa tuodaan hyvin esiin eri viranomaisten tehtävien samankaltaisuuksia ja poikkeamia. Tehtävät ovat myös jossain määrin limittäisiä.

Usean viranomaisen toimintaan liittyy tietoturvaloukkausten selvittämiseen liittyviä toimintoja, mutta tehtävistä johtuen selvittämisen tavoite ja tarkoitus poikkeavat toisistaan. Liikenne- ja viestintäviraston tarkoituksena on selvittää tietoturvaloukkauksia erityisesti tekniseltä kannalta, turvata siten viestinnän luottamuksellisuutta ja myös ennaltaehkäistä uusia hyökkäyksiä. Poliisin tietoturvaloukkausten selvittämiseen liittyvät intressit liittyvät rikosten ehkäisyyn ja toisaalta rikosentekijöiden rikosoikeudelliseen vastuuseen saattamiseen. Suojelupoliisin selvittämistä koskevat intressit liittyvät laajemmin kansalliseen turvallisuuteen koskien esimerkiksi valtiollisia toimijoita. Puolustusvoimat taas pyrkii selvittämällä turvaamaan maanpuolustukseen liittyvät toiminnot. Sotilastiedustelun tavoitteena on selvittää kyberhäiriöiden aiheuttaja erityisesti, jos kyse on sotilaallisesta toiminnasta sekä taustalla

olevan toimijan tarkoitusperästä. Kyberhäiriöiden selvittämisen menetelmät ovat jokseenkin samanlaisia viranomaisesta riippumatta, jolloin tähän tarvittavia kyvykkyyksiä löytyy useammasta viranomaisesta. Toiminnan tavoite ja tarkoitus vain vaihtelevat viranomaisten välillä.

Toinen tehtävä, jossa viranomaisten tehtävissä on yhteneväisyyksiä, liittyy tilannekuvan muodostamiseen. Liikenne- ja viestintäviraston tehtäviin kuuluu kyberturvallisuuden kansallisen tilannekuvan muodostaminen. Suojelupoliisi osaltaan tukee tätä tehtävää keräämällä tietoa tilannekuvaan. Puolustusvoimien sotilastiedustelutoiminnalla on vastaava tehtävä sotilaallisen toiminnan osalta. Poliisi ylläpitää kyberrikollisuuden tilannekuvaa. Tilannekuvaan liittyviä tehtäviä eri sektoreiden osalta liittyy myös eri NIS-direktiivissä määriteltyjen sektoreiden valvontaviranomaisten tehtäviin, joiden tehtävänä on yleisesti valvoa tietyn sektorin toimintaan mukaan lukien niihin kohdistuvat tietoturvaloukkaukset. Valtori vastaa osaltaan julkisen sektorin järjestelmien toimivuudesta ja seuraa niiden toimintaa. Kokoavana tahona erilaiselle tilannekuvatiedolle on valtioneuvoston tilannekeskus, jonka tehtävänä on koota ja analysoida tietoa turvallisuustilanteesta ja häiriöistä sekä uhkista, jotka vaarantavat yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja. Tilannekeskus jakaa tietoa edelleen ylimmän valtionjohdon päätöksentekoa varten.

Valtiovarainministeriö katsoo tarpeelliseksi, että eri viranomaisten välisen yhteistyön osalta tunnistetaan tiedonjakoon liittyviä ongelmia ja että lainsäädäntöä pyritään tältä osin yhtenäistämään esitetyin lakimuutoksien valtioneuvoston periaatepäätöksen tietoturvan ja tietosuojan parantamiseksi yhteiskunnan kriittisillä toimialoilla ensimmäisen linjauksen mukaisesti.

Valtiovarainministeriön Haukka-hankkeessa on käynnissä julkisen hallinnon digitaalisen turvallisuuden yhteistoiminta- ja hallintamalliaselvitys. Kun viranomaisten yhteistyöhön liittyvää lainsäädäntöä kehitetään edelleen, on tämän selvityksen pohjalta mahdollista tarkastella viranomaisten tehtäviä myös tiedonvaihtoa laajemmin ja arvioida kuinka toiminta olisi mahdollisimman tehokasta sekä mahdollisia tarpeita tehdä hallinnollisia muutoksia.

Kriittisistä toiminnoista

Esityksessä viitataan huoltovarmuuspäätökseen (1048/2018), jossa todetaan mm. finanssiala yhdeksi kriittiseksi infrastruktuurin osaksi: ”Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen kannalta kriittiset finanssialaan liittyvät toiminnot käsittävät rahoitus- ja vakuutuspalvelujen tarjoamisen, kaiken maksuliikenteen kuten eläkkeiden ja muiden toistuvaissuoritusten sekä maataloustukien maksatukset, arvopaperien selvitys-, toimitus- ja säilytystoiminnan, käteisrahahuoltojärjestelmän, korttimaksamisen infrastruktuurin ja korttivarmennukset sekä päivittäistavarakaupan finanssitoiminnot.”. Tässä kontekstissa näiden tärkeiden toimintojen joukkoon pitäisi kuulua myös valtion velan- ja kassanhallinta. Valtiokonttori vastaa valtion lainanotosta, kassanhallinnasta ja valtionvelan riskienhallinnasta. Valtiovarainministeriö antaa

Valtiokonttorille vuosittain velan- ja kassanhallintaa koskevan ohjeistuksen, jonka puitteissa Valtiokonttori toimii rahoitusmarkkinoilla. Valtiokonttori vastaa myös valtion suhteista luokituslaitoksiin. Valtion velanhallinnassa korostuu ajantasainen ja kattava riskienhallinta, joista aiemmin hallinnoitavia ovat olleet jo mm. markkinariski, rahoitusriski, luottoriski, oikeudelliset ja toiminnalliset riskit sekä malliriski. Hallituksen esityksenkin tunnistamassa muuttuvassa digitaalisessa maailmassa Valtiokonttorille myös mm. tietoturva- ja kyberriskien hallinnoiminen on keskeistä.

Edellä mainittuun liittyen kriittisen infrastruktuurin toimijoiden yksiselitteisempi tunnistaminen lainsäädännössä olisi tarpeen. Lainsäädännössä on eri sektoreilla viittauksia esim. kriittiseen infrastruktuuriin, kriittisiin toimijoihin sekä kriittisiin tuotteisiin ja palveluihin. Esimerkiksi yritysostolain (172/2012) 2 §:n 1 momentin b ja c kohdassa on seuraavat viittaukset: ”Tässä laissa tarkoitetaan: b) yritystä, joka tuottaa tai toimittaa yhteiskunnan turvallisuuden kannalta keskeisille Suomen viranomaisille niiden lakisääteisiin tehtäviin liittyviä kriittisiä tuotteita tai palveluja; c) yhteisöä ja liikettä, jota toimialansa, liiketoimintansa tai sitoumustensa perusteella on pidettävä kokonaisuutena arvioituna yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen kannalta kriittisenä;” ja esim. verkkoinfrastruktuurin yhteisrakentamisesta ja -käytöstä annetun lain (276/2016) 2 §:n 7 kohdassa kriittinen infrastruktuuri liittyy vain ko. lain omaan sisältöön: ”Tässä laissa tarkoitetaan: 7) kriittisellä infrastruktuurilla fyysistä infrastruktuuria tai verkkoa taikka näiden osaa, jonka vaarantuminen olisi omiaan aiheuttamaan merkittävää yleistä vaaraa tai kansallisen turvallisuuden heikentymistä”. Tulkintojen yhtenäistämiseksi valtiovarainministeriö pitää tarpeellisena, että näitä yhteiskunnan toimintojen kriittisyyteen liittyviä käsitteitä selkeytetään ja yhtenäistetään.

Valtiosihteeri kansliapäällikön sijaisena

Alivaltiosihteeri

Leena Mörttinen

ICT-johtaja, ylijohtajan sijaisena

Budjettineuvos, yksikön päällikkö

Tomi Hytönen

VN/30823/2021-VM-28

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: